

Институт по земеделие в Кюстендил – 95 години традиция и опит в овощарството

Автор(и): Растителна защита
Дата: 24.09.2024 Брой: 9/2024

Овощарската традиция на Кюстендилския край, предавана като опит и култура от поколение на поколение и от род на род, за поредна година ще бъде представена в есенния празник на района “Празникът на плодородието” от 27 до 29 септември. В рамките на празника един от най-старите институти по земеделие в Кюстендил ще отбележи своята 95 годишна история, изпълнена с предизвикателства и научни успехи.

“Празникът на плодородието” в гр. Кюстендил е наследство от Първия национален овощарски конкурс, проведен през далечната 1896 година, именно в гр. Кюстендил.

В сегашния си формат есенният празник се провежда ежегодно от 2008 година и се организира от Община Кюстендил, съвместно с Институт по земеделие – Кюстендил, който всяка година представя переспективни сортове ябълки, отглеждани и култивирани в региона.

Ябълкови сортове създадени в институт по земеделие – Кюстендил, устойчиви на струпяване

Есенното многообразие на плодородния кюстендилски район ще бъде показано в богата художествена програма и пестро аранжирани щандове с плодове и зеленчуци. В програмата е включен конкурс за най-красиво аранжиран щанд и най-едра ябълка, в който участие взимат представители на различни неправителствени организации от цялата община. Всяка година кулинарни експерти от страната са специални гости на събитието. Гостите на "Празника на плодородието" се забавляват в спортни зони и тематични художествени ателиета с аниматори.

Занаятчии и търговци от Кюстендил и региона представят своите художествени произведения, а земеделски производители продават своята чиста и здравословна продукция, директно на потребителите.

95 години Институт по земеделие – Кюстендил

Институтът по земеделие в Кюстендил е правопреемник на откритата със Заповед на МЗДИ№ 2646/19.12.1929 г. Овощарска опитна станция в Кюстендил. Намира се в Югозападна България в район с благоприятни природо-климатични условия за отглеждане на овощни видове. Той е първото средище не само на практическата, но и на научната овощарска мисъл в страната ни. Започва своята дейност с директор ст.н.с. I ст. Тодор Захов (1929–1939 г.). Издадени са два Указа, подписани от цар Борис III, за оземляване на Опитната станция с 283 дка от землището на с. Николичевци край Кюстендил. В края на 1944 г. Опитната и контролна станция прераства в Овощарски изпитателен институт. Обособени са 3 отдела: селекция и сортоизучаване, агротехника и растителна защита. Залагат се сортови и агротехнически опити по напояване, с клонови подложки, по растителна защита и други.

През периода 1962–1967 г. директор на Института е чл.кор.проф. Йордан Стоичков, който полага усилия за модернизиране на материалната база (лаборатории, оранжерии и др.) и повишаване квалификацията на научните кадри и помощния персонал. Площта на стопанисваната от Института земя се увеличава с 1000 да. Създават се и 3 да оранжерии.

През 1965 г. към Института се присъединява отделът по овощарство на Комплексната опитна станция в с. Негован, Софийско. Залагат се първите съдови опити с овощни растения и се поставя началото на проучвания върху кореновата система при ябълка, круша и слива и определяне торопотребността на овощните растения чрез листна диагностика. Провеждат се първите опити в България за установяване ефекта на самолетното пръскане срещу струпяването, плодовия червей и акарите по

ябълката, започват изследвания върху биологията и средствата за борба с брашнестата мана по ябълката и листозавивачките при черешата. Утвърждават се нови сортове: круша –Паутолия, и череша – Победа, Кюстендилска хрущялка и Черна Конявска.

През периода 1967–1970 г. от САЩ и Канада са интродуцирани повече от 250 овощни сорта. Слага се началото на вирусологичните изследвания при черешата и вишната, както и на целенасочено използване на индуцирания мутагенез за ускоряване на селекционния процес. Институтът става център за внедряване на научно-техническия прогрес в овощарството и започва да отговаря за развитието на черешовото, вишневото и крушовото плодпроизводство в цялата страна и на ябълковото плодпроизводство в Югозападна и Северозападна България. След 1982 г., когато е създадена Селскостопанската академия в София, институтът по овощарство в Кюстендил е включен в нейния състав като самостоятелно научно звено.

Положено е началото на разработване на въпросите, свързани с механизация в овощарството, разкрит конкурс и назначен научен сътрудник. През 1985 г. на площ от 90 da е изградена система за капково напояване и заложили комплекс от опити с ябълкови сортове, сортоподложкови комбинации, напояване, торене и поддържане на почвената повърхност. Изградени са: комплекс с установки за вкореняване на зрели и зелени резници и комплекс по “тъканни култури” с лаборатория, адаптационни съоръжения и експериментален участък. Оборудвани и са пуснати в действие: лаборатория по агрохимия - 2 бр., вирусология, цитология, физиология и микробиология. Сключени са и се изпълняват двустранни договори за научно-техническо сътрудничество със сродни институти от Русия, Украйна, Молдова, Германия, Полша, Унгария, Чехия, Словакия, Сърбия, Македония, Гърция и др. Значително се повишава интродукционната дейност, обмена на технологии и научно-технически постижения.

След 2000-та година

Институтът по овощарство в Кюстендил и ОСЯК в Костинброд се преобразуват в Институт по земеделие. През 2006 г. към института се присъединява Сортоизпитвателна станция в с. Багреници и обработваемите площи се увеличават с нови 120 дка. Започва изграждането на генбанки при ябълката, черешата, вишната и сливата. Признати са черешовите сортове Данелия и Стефания и подложките за череша и вишна – ИК-М8 и ИК-М9, както и сливов сорт Кюстендилска красавица. На международното изложение „АГРА“ 2013г. Институтът по земеделие в Кюстендил е награден със златни медали и грамоти за иновации за нов сорт ябълка Бесапара, а в раздел „Машини, инвентар и

технологии за растениевъдството“ за „Технология за ефективно и устойчиво производство на ябълкова продукция“ и „Технология за отглеждане на черешови насаждения“. Признати са 6 ябълкови и 4 черешови сорта.

На шесто национално изложение – ИЗОБРЕТЕНИЯ, ТРАНСФЕР, ИНОВАЦИИ– ИТИ – 2015 новият самофертилен черешов сорт Дима е награден със златен медал и диплом за иновации.

Сортът ябълка Сияна, на ИЗ – Кюстендил – перспективен сорт, обогатяващ сортовата структура на България

Сорт ябълка Сияна е награден със Златен плакет и Диплом за иновации от АГРА 2023 в категорията „Сортове растения, породи животни, биологично растениевъдство и лозарство“.

В резултат на провежданата интродукторска и селекционна работа е събран богат генофонд от над 800 сортообразци. В процес на проучване са над 1500 хибриди, като от тях при ябълката са отбрани като перспективни 63, при черешата 59, при вишната 8, ягодови 5, касисови 4 и 3 грозда. Като перспективни са отбрани и ябълковият сорт Монро, вишневите сортове Ферацида и Дуорф риич, черешовите Охридска и Приусадебна. С полева устойчивост на шарка са отбрани сортовете Чачанска най-боля, Чачанска лепотица, Валевка, Ашатан и Пасифик. Установени са 2 нови кръстосано-несъвместими групи от черешовите сортове Козерска и Гермерсдорфска с Българска хрущялка и Бинг, Наполеон, Ламберт и Стар с Охридска. Удължен е периода на беритба на вишневи плодове от 35 на 75 дни. Използват се методите на тъканните култури и ембриокултурите за селекция на нови сортове с ран и свръхран срок на зреене, сортове устойчиви на стресови абиотични фактори и тяхното бързо размножаване. Установени са най-подходящите форми и норми на минерално азотно торене при черешата. Предложена е усъвършенствана технология за отглеждане на черешата с три технологични решения - черна угар с органо-минерално торене, черна угар с минерално торене и храстовидна корона. Най-новите малинови сортове Люлин и Самодива се предлагат със специфични технологии като напълно завършен научен продукт. В начален етап е работата по събиране и създаване на колекционно насаждение от десертни сортове лози, проучването им при екологичните условия на района и технологии за отглеждане на броколи.

Утвърдени са два научни продукта за внедряване в практиката – създаване и отглеждане на ябълкова и черешова градина.

Веднага след откриването си, това научно учреждение се превръща в първото средище не само на практическата, но и на научната овощарска мисъл в страната ни. Тук, през различно време, са работили видни учени в областта на овощарството.

Днес, научните работници и специалисти се стремят да отговорят на всички предизвикателства, поставени пред земеделската наука и практика.

